

ANNA MATUSIAK

PRZEKUPSTWA MENADŻERSKIE

Wprowadzenie

Przepisy zgrupowane w Rozdziale XXXVI k.k. z 1997 r. chronią prawidłowość funkcjonowania obrotu gospodarczego. Korupcja jest zjawiskiem, które godzi nie tylko w prawidłowe działanie sądów czy organów administracji publicznej, ale również odnosi się do zachowań w ramach podmiotów niepublicznych¹. Niedopuszczalność wielu działań podejmowanych w ramach walki konkurencyjnej stała się podstawą ich penalizacji. Pozyskiwanie kontrahentów, ograniczanie konkurencji za pomocą różnego rodzaju niedopuszczalnych korzyści, osobistych lub majątkowych, zostało spenalizowane w polskim systemie prawnym i nazwane «korupcją w sektorze prywatnym». Na gruncie obowiązującego polskiego prawa karnego regulacje w tym zakresie są ujęte art. 296a k.k., który to penalizuje przestępstwo „łapownictwa menedżerskiego”² zwane też „łapownictwem gospodarczym”³, „przekupstwem gospodarczym” lub „korupcją w obrocie gospodarczym”⁴. Stosowane bywają również takie sformułowania, jak „korupcja menedżerska” czy „korupcja gospodarcza”.

Jeżeli chodzi o typy przekupstwa menadżerskiego, to przepis art. 296a k.k. wyróżnia:

- typ podstawowy gospodarczego przekupstwa biernego (art. 296a § 1),
- typ podstawowy gospodarczego przekupstwa czynnego (art. 296a § 2),
- typ podstawowy gospodarczego przekupstwa czynnego (art. 296a § 3),

¹ Rozważania na temat zakresu różnic pojęciowych wyrażen „korupcja” a „łapownictwo” zob. m.in. w M. Łajtar, *Korupcja to nie tylko łapownictwo*, PG 2001, Nr 30. Na potrzeby niniejszej pracy terminy będą stosowane jednak wymiennie.

² R. Zawłocki, (w:) A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny*, t. II, Warszawa 2010, s. 1329.

³ P. Kardas, (w:) Marek (red.), *System*, t. 9, s. 487 i n.; R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej (art. 296a)*, Prok. i Pr. 2004, Nr 3, s. 50 i n.; J. Bojarski, T. Oczkowski, *Penalizacja korupcji gospodarczej w polskim prawie karnym*, Prok. i Pr. 2004, Nr 4, s. 80 i n.

⁴ R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej...*, op. cit, s. 50 i n.; J. Bojarski, T. Oczkowski, *Penalizacja korupcji gospodarczej w polskim prawie karnym*, Prok. i Pr. 2004, Nr 4, s. 80 i n.; R. Zawłocki, (w:) A. Wąsek, R. Zawłocki, *Komentarz...*, op. cit., s. 1329 i n.

- typ kwalifikowany gospodarczego oszustwa biernego (art. 296a § 4), zawierający podstawę zastosowania łagodniejszego wymiaru kary przyjmującą postać wypadku mniejszej wagi (w relacji do typu podstawowego przekupstwa gospodarczego biernego – § 1).
Ponadto w art. 296a § 5 k.k. przepis wskazują klauzulę bezkarności.

I. Korupcja⁵ obrotu gospodarczego w sektorze prywatnym w świetle uregulowań europejskich

Art. 296a § 1 k.k. jest przepisem stosunkowo nowym. Został dodany ustawą z dnia 13.06.2003 r.⁶, która weszła w życie 1.07.2003 r. Obecne brzmienie zostało wprowadzone ustawą z dnia 24.10.2008 r.⁷, która weszła w życie

⁵ Na gruncie ustawodawstwa polskiego definicję korupcji znajdujemy w ustawie o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym- Ustawa o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, z dnia 9 czerwca 2006 r., Dz.U. Nr 104, poz. 708, tj. z dnia 21 maja 2012 r. Dz.U. z 2012 r., poz. 621. W rozumieniu art. 3a ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym korupcją jest czyn polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu przez jakąkolwiek osobę, bezpośrednio lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści osobie pełniącej funkcję publiczną dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji (art. 3a pkt 1 ustawy o CBA), na żądaniu lub przyjmowaniu przez osobę pełniącą funkcję publiczną bezpośrednio, lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji (art. 3a pkt 2 ustawy o CBA), bądź też popełniany w toku działalności gospodarczej, obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu, bezpośrednio lub pośrednio, osobie kierującej jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującej w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub na rzecz jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie (art. 3a pkt 3 ustawy o CBA). Ustawa stanowi również, że korupcją jest także czyn popełniany w toku działalności gospodarczej obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na żądaniu lub przyjmowaniu bezpośrednio lub pośrednio przez osobę kierującą jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującą w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie (art. 3a ustawy o CBA). Zob. też M. Bożek, *Charakter zadań Centralnego Biura Antykorupcyjnego w świetle ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym*, (w:) *Zwalczanie przestępczości korupcyjnej w Polsce*, Z. Bielecki, J. Szafranski (red.), Szczytno 2007; J. Bojarski, *Korupcja w prawie karnym*, GS 2000, Nr 2; Dobrowolski, *Korupcja w życiu publicznym*, Zielona Góra 2001; D. Dudek, *Korupcja, prawo karne i konstytucja*, (w:) *Hominum causa omne ius constitution jest*. Księga jubileuszowa ku czci Prof. A. Grześkowiak, red. i wstęp A. Dębiński, M. Gałązka, R.G. Hałas, K. Wiak, Lublin 2006.

⁶ Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 13 czerwca 2003 r., Dz.U. Nr 111, poz. 1061, *ratio legis* zob. też P. Kardas, (w:) *Przestępstwa przeciwko mieniu i gospodarce, System Prawa Karnego Tom 9*, R. Zawłocki (red.), Warszawa 2011, zob. też tenże: *Odpowiedzialność karna za łapownictwo (rozważania na tle projektowanych nowelizacji kodeksu karnego)*, PS 2002, Nr 7–8.

⁷ Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 24 października 2008 r., Dz.U. Nr 214, poz. 1344.

3/2013

18.12.2008 r.⁸ Znowelizowane⁹ brzmienie art. 296a k.k. jest zgodne z międzynarodowymi instrumentami antykorupcyjnymi¹⁰, w szczególności z art. 2 ust. 1 decyzji ramowej Rady 2003/568/WSiSW z dnia 22.07.2003 r. w sprawie zwalczania korupcji w sektorze prywatnym¹¹. Nowelizacja miała na celu implementację do polskiego porządku m.in. decyzji ramowej 2003/568/WSiSW z 22.07.2003 r. w sprawie zwalczania korupcji w sektorze prywatnym¹².

Warto poświęcić nieco miejsca tej decyzji¹³. Preambuła dokumentu stanowi, że „Państwa Członkowskie przywiązują szczególną wagę do zwalczania korupcji zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym, uznając, że w obu tych sektorach korupcja stanowi zagrożenie dla praworządnego społeczeństwa, a także zakłóca konkurencję w odniesieniu do kupna towarów lub usług oraz hamuje rozwój gospodarczy”. Ponadto sygnatariusze aktu w preambule stwierdzają, że celem podpisanej decyzji ramowej jest „zapewnienie, że zarówno czynna, jak i bierna korupcja w sektorze prywatnym są przestępstwem we wszystkich Państwach Członkowskich oraz że osoby prawne mogą także zostać pociągnięte do odpowiedzialności za takie przestępstwa, oraz że przestępstwa podlegają

⁸ Więcej: M. Melezini, A. Sakowicz, *Nowe regulacje antykorupcyjne a standardy międzynarodowe*, s. 280–281; C. Nowak, *Nowe instrumenty*, s. 91–92.

⁹ Szerzej: M. Iwański, *Nowa postać łapownictwa gospodarczego (po nowelizacji art. 296a § 1 k.k.)*, PiP 2009, Nr 10.

¹⁰ Szerzej: C. Nowak, *Korupcja w polskim prawie karnym na tle uregulowań międzynarodowych*, Warszawa 2008; L.K. Paprzycki, *Korupcja w sektorze prywatnym – w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego*, (w:) *Korupcja w sektorze prywatnym – standardy międzynarodowego a prawo polskie*, (w:) *Korupcja w sektorze prywatnym. Harmonizacja ustawodawstwa karnego w zakresie zwalczania przestępstw finansowych, wyłudzeń i korupcji; oszustwo informatyczne i przestępstwa w Internecie*, J.C. Ferre Olive (red.), Warszawa 2004.

¹¹ M. Iwański, *Nowa postać łapownictwa gospodarczego (po nowelizacji art. 296a § 1 k.k.)*, PiP 2009, Nr 10, s. 70 i n. oraz powołana tam literatura przedmiotu, A. Adamski, *Opinia Biura Analiz Sejmowych z dnia 4 lipca 2008 r. na zlecenie Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka* (Podkomisja Nadzwyczajna do rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (druk 458), Toruń 2008 r., s. 13, <http://orka.sejm.gov.pl/rexdomk6.nsf/Opdodr?OpenPage&nr=458> [data dostępu: 17.03.2013]. Warto przypomnieć, że decyzje ramowe, będące instrumentem harmonizacji prawa karnego państw członkowskich Unii Europejskiej, mają charakter ogólny. szerzej: C. Nowak, *Nowe instrumenty prawa międzynarodowego w walce z korupcją a prawo polskie*, PiP 2004, Nr 3; C. Nowak, *Zakres odpowiedzialności za czyny korupcyjne w prawie polskim a zobowiązania międzynarodowe*, PiP 2007, Nr 9; tenże, *Harmonizacja prawa polskiego z prawem Unii Europejskiej w zakresie korupcji – ujęcie teoretyczne*, (w:) *Współpraca sądowa w sprawach cywilnych i karnych*, (red.) W. Czaplińskiego, A. Wróbla, Warszawa 2007; tenże, *Korupcja w polskim prawie karnym na tle uregulowań międzynarodowych*, Warszawa 2008. Określają jedynie cele harmonizacji określonych w nich norm, pozostawiając tym samym rządowi poszczególnych państw swobodę wyboru formy i środków ich implementacji do porządku krajowego. Zob. więcej: M. Melezini, A. Sakowicz, *Nowe regulacje antykorupcyjne a standardy międzynarodowe*, (w:) *Zmiany w polskim prawie karnym po wejściu w życie kodeksu karnego z 1997 r.*, T. Bojarski, K. Nazar, A. Nowosad, M. Szwarczyka (red.), Lublin 2006. Decyzja ramowa jest zatem wiążąca dla Państw Członkowskich co do wyniku do osiągnięcia i pozostawia organom krajowym swobodę decyzji w kwestii formy i środków do jej wprowadzenia. Szerzej: C. Nowak, *Harmonizacja prawa polskiego...*, op. cit.

¹² B. Nita, *Opinia Biura Analiz Sejmowych na zlecenie Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka (Podkomisja Nadzwyczajna do rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (druk 458) z dnia 3 lipca 2008, Kraków 2008, s. 1, źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/rexdomk6.nsf/Opdodr?OpenPage&nr=458> [data dostępu 14.03.2013].*

¹³ Zob. też: K. Witkowska, *Unijne Nie dla korupcji, czyli jak słowem życiem walczy się z korupcją w Unii Europejskiej*, EP 2007, Nr 12.

skutecznym, proporcjonalnym i odstrasżającym karom”. Wspomniana decyzja ramowa uznaje za czynną korupcję w sektorze prywatnym „obiecywanie, oferowanie lub przekazywanie, bezpośrednio lub przez pośrednika, osobie, która sprawując jakąkolwiek funkcję kierowniczą w podmiocie działającym w sektorze prywatnym lub w nim pracując, nienależnej korzyści jakiegokolwiek rodzaju, z przeznaczeniem dla tej osoby lub dla strony trzeciej, w takim celu, aby ta osoba podjęła działania lub powstrzymała się od podjęcia działań, z naruszeniem obowiązków tej osoby” (art. 2 ust. 1 pkt a)¹⁴. Bierną natomiast definiuje jako „żądanie lub otrzymywanie – bezpośrednio lub przez pośrednika nienależnej korzyści jakiegokolwiek rodzaju, lub też przyjmowanie obietnicy takiej korzyści, z przeznaczeniem dla siebie lub strony trzeciej, przy zarządzaniu podmiotem w sektorze prywatnym lub wykonywaniu w nim pracy na jakimkolwiek stanowisku, w celu podjęcia działań lub powstrzymania się od podjęcia działań, z naruszeniem obowiązków tej osoby” (art. 2 ust. 1 pkt a)¹⁵.

Kolejnym aktem prawa międzynarodowego definiującym pojęcie korupcji czynnej i biernej w sektorze prywatnym, do którego warto się odnieść, jest podpisana przez Polskę w 1999 roku prawokarna konwencja o korupcji¹⁶. Państwa-strony Konwencji uznały za przekupstwo czynne takie umyślne czyny popełniane w toku działalności gospodarczej, które polegają na obiecывaniu, proponowaniu lub wręczaniu, bezpośrednio lub pośrednio, każdej osobie kierującej lub pracującej w jakimkolwiek charakterze, na rzecz jakiegokolwiek podmiotu należącego do sektora prywatnego, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub na rzecz jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki (art. 7 Prawnokarna Konwencja o Korupcji)¹⁷. Przekupstwo bierne zostało zdefiniowane jako czyn popełniany w toku działalności gospodarczej¹⁸, polegający na żądaniu lub przyjmowaniu bezpośrednio lub pośrednio przez każdą osobę kierującą lub pracującą w jakimkolwiek charakterze na rzecz jakiegokolwiek podmiotu należącego do sektora prywatnego, jakichkolwiek nienależnych korzyści, lub akceptowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki (art. 8 Prawnokarna Konwencja o Korupcji)¹⁹.

¹⁴ Decyzja ramowa Rady 2003/568/WSiSW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie zwalczania korupcji w sektorze prywatnym

¹⁵ Wskazana decyzja ramowa Rady 2003/568/WSiSW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie zwalczania korupcji w sektorze prywatnym penalizowała korupcję bierną w sposób szerszy niż czynił to poprzednio obowiązujący przepis art. 296a k.k. przed nowelizacją z 24 października 2008 r.

¹⁶ Prawnokarna konwencja o korupcji z dnia 27 stycznia 1999 r., Dz.U. 2005 Nr 29, poz. 249, ustawa o ratyfikacji Prawnokarnej konwencji o korupcji, sporządzonej w Strasburgu dnia 27 stycznia 1999 r. z dnia 5 czerwca 2002 r., Dz.U. Nr 126, poz. 1066. Zob. też: ustawa o ratyfikacji Cywilnoprawnej Konwencji o korupcji, z dnia 28 lutego 2002 r., Dz.U. Nr 41, poz. 359.

¹⁷ Prawnokarna konwencja o korupcji z dnia 27 stycznia 1999 r., Dz.U. 2005 Nr 29, poz. 249.

¹⁸ Szerzej: O. Górniok, „Działalność gospodarcza” jako znamię przestępstwa korupcji gospodarczej, PS 2006, Nr 10.

¹⁹ Prawnokarna konwencja o korupcji z dnia 27 stycznia 1999 r., Dz.U. 2005 Nr 29, poz. 249.

Ponadto w 2003 roku Polska podpisała również Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji²⁰, zgodnie z którą, w celu zapobiegania korupcji w sektorze prywatnym, państwa sygnatariusze zobowiązują się podnoszenia standardów księgowych i rewizyjnych w sektorze prywatnym oraz „w odpowiednim zakresie, zapewnienia skutecznych, współmiernych i zniechęcających sankcji cywilnych, administracyjnych lub karnych za niestosowanie się do takich środków²¹” (art. 12 Konwencji)²².

II. Przedmiot ochrony

Należy uznać, że *ratio legis* art. 296a k.k. jest wyeliminowanie korupcji z obrotu gospodarczego²³. W świetle art. 296a k.k. dobrem chronionym jest uczciwość obrotu gospodarczego, a szczególnie uczciwa konkurencja i zaufanie do przedsiębiorców²⁴, jak również interesy gospodarcze przedsiębiorstwa, z którym jest związany zawodowo sprawca²⁵. Pojęcie „obrotu gospodarczego” odnosi się zarówno do wymiany dóbr i usług odbywającej się za pośrednictwem pieniądza, jak i towarzyszącym temu bądź powstającym w jej procesie stosunkom prawnym pomiędzy jej podmiotami²⁶. Za przedmiot ochrony należy uznać prawidłowy, rzetelny i uczciwy obrót gospodarczy, w którym funkcjonują uczciwe zasady gry rynkowej a decyzje gospodarcze podejmowane są na podstawie interesu ekonomicznego kontrahentów²⁷. J. Potulski słusznie odnotowuje, że zachowanie, które jest podejmowane nie ze względu na interes ekonomiczny, ale np. ze względów osobistych samo w sobie nie jest penalizowane, jeśli nie wypełnia znamion któregośkolwiek z typów czynów zabronionych²⁸. Mówiąc inaczej, oznacza to, że nie każde świadomie nieracjonalne zachowanie podejmowane w ramach działalności

²⁰ Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji z dnia 31 października 2003 r., Dz.U. 2007 Nr 84, poz. 563

²¹ Ibidem.

²² Wyżej wymienione akty prawa międzynarodowego oczywiście nie wyczerpują tematu uregulowań międzynarodowych dotyczących korupcji jednakże jako że nie jest to tematem niniejszej pracy sensu stricto na tym kończy się rozważania w tym zakresie wymienając jedynie tytułem przykładu inne umowy:

Ustawa o ratyfikacji Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 31 października 2003 r., z dnia 12 maja 2006 r., Dz.U. Nr 126, poz. 873, Konwencja OECD o zwalczaniu przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych w międzynarodowych transakcjach handlowych <http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+miedzynarodowa/Miedzynarodowe+organizacje+gospodarcze/Wspolpraca+z+OECD/Walka+z+korupcja> [data dostępu 21.03.2013],

²³ Por. R. Zawłocki, (w:) A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna*, s. 1330.

²⁴ J. Bojarski, T. Oczkowski, *Penalizacja...*, op. cit., s. 82.

²⁵ R. Zawłocki, (w:) A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny*, t. II, s. 1333.

²⁶ K. Kruczałak, *Prawo handlowe. Zarys wykładu*, Warszawa 1994, s. 17.

²⁷ J. Potulski, (w:) Komentarz do art. 296a, R. Stefański (red.), *Kodeks Karny. Komentarz*, Warszawa 2013, Legalis.

²⁸ Ibidem.

gospodarczej wiąże się z odpowiedzialnością karną czy nawet karnoskarbową²⁹. R.A. Stefański podkreśla, że art. 296a k.k. chroni także interes publiczny jako szeroko rozumiane interesy konsumentów – nabywców towarów, usług lub świadczeń³⁰. Takiego zdania jest także P. Kardas³¹. J. Potulski twierdzi, że za indywidualny przedmiot ochrony przestępstwa – o którym mowa w art. 296a k.k. – należy uznać po pierwsze interes „jednostki organizacyjnej”, co w praktyce przeważnie odnosi się do osoby prawnej – do przedsiębiorcy, a z drugiej strony dobro prawne, jakim jest równość podmiotów gospodarczych na rynku konkurencyjnym³².

Termin „jednostka organizacyjna” rozumiem szeroko jako wyrażenie, które swoim zakresem obejmuje wszelkiego rodzaju struktury organizacyjne, za pomocą których może być prowadzona działalność gospodarcza³³. Artykuł nie precyzuje formy prawnej jednostki organizacyjnej. Nie wiąże również pojęcia z jakąkolwiek formą organizacyjną poprzez którą działalność gospodarcza może być realizowana. Idąc dalej, można przyjąć, że dla uznania danego podmiotu za jednostkę organizacyjną nie jest bynajmniej konieczne ani posiadanie przez podmiot osobowości prawnej czy też zdolności prawnej. Nie jest również konieczne istnienie szczególnych regulacji prawnych, określających zasady tworzenia takich jednostek i sposobu ich funkcjonowania. Należy tym samym przyjąć, że jednostką organizacyjną w rozumieniu omawianego przepisu będą wszystkie spółki prawa handlowego uregulowane w KSH, tj. zarówno spółki osobowe i kapitałowe, jak i przedsiębiorstwa państwowe, fundacje, stowarzyszenia i spółdzielnie. Co więcej, za jednostkę organizacyjną uznać należy także spółkę cywilną³⁴. Jednostką organizacyjną w równym stopniu jest zorganizowana struktura, która jako całość wykonuje działalność gospodarczą, jak wyodrębnione organizacyjnie części składowe, takie jak oddziały, wydziały, zakłady itd.³⁵. Jak zauważa P. Kardas, wyrażenie „jednostka organizacyjna wykonująca działalność gospodarczą” odnosić należy do wszelkich form prowadzenia tej działalności, jednakże w przypadku osób fizycznych wymaga to istnienia „przynajmniej minimalnej struktury organizacyjnej będącej przedsiębiorstwem w znaczeniu funkcjonalnym”³⁶.

J. Skorupka uważa, że indywidualnym przedmiotem karnoprawnej ochrony jest dobro prawne przysługujące konkretnej osobie, tj. pokrzywdzonemu³⁷. Jego zdaniem,

²⁹ J. Potulski, (w:) R. Stefański, *Komentarz...*, op. cit.

³⁰ R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej...*, op. cit., s. 51.

³¹ P. Kardas, (w:) Zoll, *Kodeks karny*, t. III, 2006, s. 584.

³² J. Potulski, (w:) R. Stefański, *Komentarz...*, op. cit.

³³ Por. P. Kardas, (w:) R. Zawłocki (red.), *System prawa karnego*, t. 9, *Przestępstwa przeciwko mieniu i gospodarce*, Warszawa 2011, s. 502–503.

³⁴ Która przecież jest „jedynie” umową cywilnoprawną a nie spółką w rozumieniu KSH; szerzej m.in. A. Jędrzejewska *Istota spółki cywilnej jako podmiotu gospodarczego*, PPH 1993, Nr 5, też: *Podmiotowość prawna spółki cywilnej będącej podmiotem gospodarczym*, PPH 1993, Nr 7.

³⁵ Por. O. Górniok, (w:) *Kodeks karny*, s. 433.

³⁶ P. Kardas, (w:) A. Marek (red.), *System...*, op. cit., t. 9, s. 504.

³⁷ J. Skorupka, (w:) *Prawo karne gospodarcze, System prawa handlowego, Tom 10*, R. Zawłocki (red.), Warszawa 2012, s. 348.

tak ujęte dobro prawne stanowi „swoistą indywidualizację rodzajowego dobra prawnego, a zatem zamach na indywidualne dobro prawne stanowi jednocześnie zamach na obrót gospodarczy, będący rodzajowym przedmiotem ochrony w przepisach zawartych w Rozdziale XXXVI k.k.”³⁸. Wydaje się trafne uznanie, że bezpośrednim przedmiotem ochrony przepisu – o którym mowa – jest, poza interesem jednostek organizacyjnych wykonujących działalność gospodarczą oraz ich klientów, także interes publiczny. J. Skorupka definiuje, że celem przepisu jest wyeliminowanie z działalności gospodarczej zachowań o charakterze korupcyjnym mogących spowodować jednostce prowadzącej działalność gospodarczą szkodę majątkową, stanowiących czyn nieuczciwej konkurencji bądź też niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia³⁹. Należy stwierdzić, że omawiany przepis chroni nie tylko funkcjonowanie jednostek prowadzących działalność gospodarczą, ale również indywidualne interesy odbiorców i nabywców towarów, usług lub świadczeń⁴⁰. Jak odnotowuje J. Skorupka, w zależności od rodzaju działalności gospodarczej czy też konkretnej czynności gospodarczej, indywidualne dobro prawne rozumiane jako interes gospodarczy uczestnika obrotu gospodarczego, może przybrać różne postacie⁴¹. Przedmiot ochrony przestępstw typizowanych w poszczególnych paragrafach art. 296a jest tożsamy⁴².

Jak wspomniano powyżej, odmiany łapownictwa menedżerskiego: bierna i czynna⁴³ występują zarówno w typie podstawowym (§ 1 i 2), jak i w wypadku mniejszej wagi (§ 3 w zw. z § 1 i 2). Forma czynna występuje ponadto w typie kwalifikowanym (§ 4).

III. Podmiot ochrony

1. Podmiot łapownictwa biernego – pełnienie funkcji kierowniczej

Przestępstwo skodyfikowane w art. 296a § 1 k.k. jest przestępstwem indywidualnym właściwym (*delictum proprium*). Podmiotem tego przestępstwa może być wyłącznie osoba spełniająca kryteria określone w omawianym przepisie⁴⁴. Może to być zatem osoba pełniąca funkcję kierowniczą w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność gospodarczą bądź też osoba pozostająca w wymienioną jednostką w stosunku pracy, umowy zlecenia lub umowy o dzieło. Oznacza to tym samym, że sprawcą przestępstwa gospodarczego łapownictwa biernego

³⁸ Ibidem.

³⁹ Zob. też R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej...*, op. cit., s. 51.

⁴⁰ Por. R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej*, s. 51.

⁴¹ J. Skorupka, (w:) *Prawo karne gospodarcze...*, op. cit., s. 348.

⁴² zob. R. Zawłocki, (w:) A. Wąsek, R. Zawłocki, *Kodeks karny*, t. II, 2010, s. 1332.

⁴³ Szerzej: P. Wiatrowski, *Łapownictwo czynne i warunki niekaralności jego sprawcy w kodeksie karnym*, Prok. i Pr. 2008, Nr 7–8.

⁴⁴ Szerzej: L. Gardocki, *O podmiocie łapownictwa* (w związku z głosem prof. W. Woltera), PiP 1971, Nr 5, H. Popławski, M. Surkont, *Podmioty łapownictwa*, NP 1971, Nr 6.

może być zarówno osoba pełniąca funkcję kierowniczą w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność gospodarczą, która z racji pełnienia tej funkcji ma kompetencje do podejmowania decyzji wpływających na sposób funkcjonowania tejże jednostki, jak i osoba związana z taką jednostką organizacyjną poprzez fakt pozostawania w stosunku pracy, zlecenia czy też umowy o dzieło. Pełnienie funkcji kierowniczej powinno być ustalane na podstawie struktury organizacyjnej pokrzywdzonej jednostki, z uwzględnieniem zakresu kompetencji sprawcy, które to powinny mieć charakter władczy, związany z podejmowaniem decyzji⁴⁵. W literaturze wskazuje się, że osobą pełniącą funkcję kierowniczą jest osoba zarządzająca spółką, przedsiębiorstwem bądź też innym podmiotem gospodarczym lub jego oddziałem. Chodzi o taką osobę, która ma istotny wpływ na podejmowanie decyzji w jednostce, stoi na czele zespołu, jest uprawniona do kierowania zespołem, do wskazywania sposobu postępowania⁴⁶, do określenia celów i egzekwowania ich realizacji. Osobami, które pełnią funkcje kierownicze, z pewnością są: prezes, wiceprezes, przewodniczący rady nadzorczej, kierownik oddziału, dyrektor i zastępca dyrektora⁴⁷. Za takie osoby uważa się także prokurenta, radcę prawnego, likwidatora oraz główną księgową⁴⁸. O tym, czy daną osobę można zaliczyć do kategorii osób pełniących funkcję kierowniczą, decyduje zakres posiadanych przez nią uprawnień. Chodzi tu jednak również o faktyczny wpływ na podejmowane decyzje w spółce czy jednostce. Jak zauważa R.A. Stefański, nie chodzi o jakikolwiek wpływ, ale o to, aby był znaczący⁴⁹.

Istnienie stosunku pracy, zlecenia lub umowy o dzieło powinno być określane na podstawie odpowiednich przepisów regulujących te instytucje. Warto odnotować, że zgodnie z brzmieniem art. 296a § 1 k.k. nie jest konieczne, aby osoba – o której mowa w przepisie – posiadała przymiot, jakim jest możliwość wywierania istotnego wpływu na podejmowane w jednostce organizacyjnej decyzje bądź to funkcję kierowniczą⁵⁰. Brak takiego wymogu można wysnuć wprost z faktu pominięcia w obecnym brzmieniu przepisu wyrażonego w pierwotnym brzmieniu warunku, aby osoba sprawcy „z racji zajmowanego stanowiska lub pełnionej funkcji miała istotny wpływ na podejmowanie decyzji związanych z działalnością takiej jednostki⁵¹”. Zamach na chronione dobro prawne jest bowiem związany

⁴⁵ M. Gałązka, (w:) A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 1234.

⁴⁶ M. Bojarski, (w:) J. Bojarski, M. Bojarski, M. Filar, W. Filipkowski, O. Górnioł, P. Hofmański, M. Kalitowski, M. Kulik, L.K. Paprzycki, E. Pływaczewski, W. Radecki, Z. Sienkiewicz, Z. Siwik., R.A. Stefański, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, L. Wilk, *Kodeks karny. Komentarz*, M. Filar (red.), Warszawa 2012, s. 1284.

⁴⁷ R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej...*, op. cit., s. 61.

⁴⁸ M. Bojarski, (w:) J. Bojarski, M. Bojarski, M. Filar, W. Filipkowski, O. Górnioł, P. Hofmański, M. Kalitowski, M. Kulik, L.K. Paprzycki, E. Pływaczewski, W. Radecki, Z. Sienkiewicz, Z. Siwik., R.A. Stefański, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, L. Wilk, *Kodeks...*, op. cit., s. 1284.

⁴⁹ R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej...*, op. cit., s. 63.

⁵⁰ Por. R. Zawłocki, (w:) A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna*, s. 1343.

⁵¹ Zob. M. Iwański, *Nowa postać łapownictwa gospodarczego*, s. 72.

w tych przypadkach zawsze ze szczególnym umocowaniem podmiotu sprawczego, pozwalającym charakteryzować się jako specyficzne cechy, których wystąpienie po stronie sprawcy warunkuje odpowiedzialność karną⁵².

2. Podmiot łapownictwa czynnego

Podmiotem czynnego łapownictwa⁵³ gospodarczego może być każda osoba zdolna do odpowiedzialności karnej. Jest to zatem przestępstwo powszechne. Zaliczane jest do przestępstw ogólnospawczych⁵⁴ (*delictum commune*), co oznacza, że jego sprawcą może być każdy. W doktrynie podnosi się, że przeważnie jest to osoba, która reprezentuje podmiot gospodarczy zainteresowany korzyściami, „które mogą wynikać z zachowania, w związku z którym została udzielona korzyść lub złożona jej obietnica”⁵⁵.

IV. Strona przedmiotowa

1. Strona przedmiotowa przekupstwa biernego

Zachowanie przestępne przekupstwa biernego polega na przyjęciu korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy w zamian za nadużycie udzielonych uprawnień lub niedopełnienie ciążącego obowiązku mogące wyrządzić tej jednostce szkodę majątkową albo stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji lub niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia (art. 296a § 1).

1) Obietnica korzyści

Obietnica udzielenia łapówki polega na uczynieniu innej osobie obietnicy, w dowolnej w formie, udzielenia korzyści. Obietnica nie musi być precyzyjnie określona. Wystarczające jest uzewnętrznienie zamiaru udzielenia takiej korzyści⁵⁶. Istotne jest, aby z treści obietnicy bezspornie wynikało, że chodzi o rzeczywisty zamiar udzielenia łapówki w zamian za określone, ekwiwalentne zachowanie. Jak uznał SN, może być ona wyrażona w sposób bezpośredni przez słowne zaferowanie lub w sposób dorozumiany, np. gestem⁵⁷. Jak zauważa R.A. Stefański, przyjęcie obietnicy korzyści „polega na zaakceptowaniu przez sprawcę przyrzeczenia udzielenia którejkolwiek korzyści”⁵⁸. Znamionami czyn-

⁵² Zob. szerzej O. Górniok, *Odpowiedzialność karna menadżerów*, s. 68–69.

⁵³ Zob. uwagi na temat pojęcia: H. Popławski, M. Surkont, *Przestępstwo łapownictwa*, Warszawa 1972, s. 97–109; M. Surkont, *Łapownictwo*, Sopot 1999, s. 110–119; P. Palka, M. Reut, *Korupcja w nowym Kodeksie karnym*, Kraków 1999, s. 28–33.

⁵⁴ R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej...*, op. cit., s. 63.

⁵⁵ A. Marek, *Prawo karne...*, s. 563.

⁵⁶ P. Zaczek, *Przestępstwo przekupstwa menedżerskiego art. 296a k.k. (cz. 1)*, Fiskus 2007, Nr 7.

⁵⁷ Wyrok SN z 5 listopada 1997 r., V KKN 105/97, OSP 1998, nr 3.

⁵⁸ R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej* (art. 296a), Prok. i Pr. 2004, Nr 3, s. 53.

nościowymi z art. 296a § 1 k.k. są żądanie oraz przyjęcie korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy⁵⁹. Ustawodawca, penalizując przekupstwo menadżerskie, przewidział dwa możliwe rodzaje korzyści: majątkową lub osobistą⁶⁰.

2) Korzyść majątkowa

Przez korzyść majątkową należy rozumieć każde przysporzenie majątku albo uniknięcie strat lub zmniejszenie obciążeń majątku.⁶¹ Taką korzyścią jest przysporzenie majątku bądź przez zwiększenie aktywów, np. możliwość sprzedaży wytwarzanych towarów po wyższych cenach, bądź też przez zmniejszenie pasywów⁶², np. obniżenie podatku⁶³. Korzyścią majątkową jest przysporzenie majątku albo uniknięcie strat lub zmniejszenie obciążeń majątku⁶⁴. A. Marek precyzuje, że może to być nie tylko świadczenie pieniężne, ale także darowizna rzeczy, udzielenie pożyczki, cesja wierzytelności itp⁶⁵. Korzyść lub jej obietnica może być przyjęta przed spełnieniem świadczenia, jak i potem⁶⁶. Korzyścią majątkową jest dobro, za pomocą którego można zaspokoić potrzebę materialną; zawiera także wartość ekonomiczną⁶⁷. R.A. Stefański precyzuje, że chodzi o korzyści nie tylko osiągnięte przez sprawcę dla siebie, ale także dla kogo innego, np. dla żony lub innego członka rodziny⁶⁸, za czym przemawia też rozumienie korzyści majątkowej zdefiniowane wprost przez ustawodawcę w art. 115§ 4 k.k.⁶⁹

3) Korzyść osobista

Korzyścią majątkową lub osobistą⁷⁰ jest korzyść zarówno dla siebie, jak i dla kogo innego (115§ 4 k.k.). Oznacza to tym samym, że przepis ma doprowadzić do wyeliminowania takich kierunków interpretacyjnych, które wiązałyby pojęcie korzyści

⁵⁹ Szerzej: Z. Sobolewski, *Łapówka jako korzyść majątkowa lub osobista*, NP 1964, Nr 3, s. 220–227.

⁶⁰ Szerzej m.in. P. Wiatrowski, *Pojęcie korzyści majątkowej i osobistej w kontekście znamion przestępstwa łapownictwa*, PS 2007, Nr 7–8.

⁶¹ Wyr. SA w Łodzi z 30.12.1998 r., II AKa 240/98, niepubl. fragm.: „(...) uznać trzeba, że oskarżona współdziałając z innymi osobami w zbywaniu kradzionych samochodów i przewożąc je poza granice Polski działała w celu przysporzenia tym osobom wartości majątkowych i to niezależnie od faktu, czy osoby te rzeczywiście taką korzyść odniosły”.

⁶² Wyr. SN z 19.3.2008 r., V k.k. 363/07, Prok. i Pr. – wkł. 2008, Nr 9, poz. 7.

⁶³ B. Stefańska, (w:) R. Stefański (red.), *Kodeks Karny. Komentarz*, Warszawa 2013 (komentarz do art. 228 k.k.), Legalis [data dostępu: 20.03.2013 r.].

⁶⁴ Uchwała SN z dnia 30 stycznia 1980 r. – VII KZP 41/78, OSNKW 1980, nr 3, poz. 24 z głosem K. Daszkiewicz, NP 1980, nr 11–12, s. 213 i nast.; wyrok SA w Łodzi z dnia 30 grudnia 1998 r. – II AKa 240/98, Biuletyn Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi 1999, nr 8, s. 3, wyr. SA w Warszawie z 8.4.2005 r., II AKa 74/05, OSA 2005, Nr 10, poz. 71.

⁶⁵ A. Marek, *Prawo karne*, Warszawa 2004, s. 619.

⁶⁶ B. Mił, *Wprowadzenie*, (w:) *Nowela antykorupcyjna z dnia 13 czerwca 2003 r.*, Kraków 2003, s. 174.

⁶⁷ P. Palka, M. Reut, *Korupcja...*, s. 30.

⁶⁸ R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej...*, op. cit., s. 52.

⁶⁹ Szerzej m.in.: O. Górniok, *O pojęciu korzyści majątkowej w kodeksie karnym*, PiP 1978, Nr 4, J. Waszczyński, *O korzyści majątkowej w prawie karnym*, PiP 1981, Nr 1.

⁷⁰ Kodeks Karny odnosi się do pojęcia korzyści osobistej w art.: 115 § 22 oraz art. 199 § 3, art. 228 § 1, 3, 4 i 6, art. 229 § 1, 3, 5 i 6, art. 230 § 1, art. 230a § 1 i 3, art. 231 § 2, art. 250a § 1 i 2, art. 264a § 1, art. 271 § 3, art. 296a § 1, 2 i 5.

(bez znaczenia czy to majątkowej, czy osobistej) wyłącznie z korzyścią dla sprawcy⁷¹. Skoro uznaje się, że korzyścią majątkową jest taka korzyść, którą można wyrazić w pieniądzu⁷², to *a contratio* należy stwierdzić, iż korzyścią osobistą jest korzyść niemierzalna za pomocą środków pieniężnych. W tym aspekcie w doktrynie pojawiają się dwie możliwości rozumienia pojęcia. Punktem wyjścia jest właśnie kryterium pieniężnej wymierności, co pozwala na precyzyjne i obiektywne rozróżnianie korzyści osobistej od majątkowej. Zgodnie z pierwszym poglądem korzyścią majątkową jest korzyść, która jest w stanie zaspokoić potrzebę materialną. Oznacza to zatem, że w sytuacji, kiedy dana korzyść nie jest w stanie zaspokoić potrzeby materialnej, wówczas jest ona korzyścią osobistą⁷³. Według drugiego poglądu, korzyścią majątkową jest taka korzyść, która zaspokaja potrzebę materialną w stopniu większym niż niematerialną. W konsekwencji oznacza to, że zaspokojenie w większym stopniu potrzeby niematerialnej każe zakwalifikować daną korzyść jako osobistą⁷⁴. Różnicę między korzyścią majątkową a osobistą w interesujący i obrazowy sposób przedstawia P. Daniluk, posługując się przykładem zaoferowania komuś darmowej usługi seksualnej prostytutki⁷⁵. Przekonuje: pomimo że wykonana usługa będzie służyła zaspokojeniu potrzeby ściśle osobistej, jednak z punktu widzenia kryterium pieniężnej wymierności będzie należało ją sklasyfikować jako korzyść majątkową. Korzyść ta bowiem polega, jak tłumaczy P. Daniluk, na zaoszczędzeniu wydatku, jaki dana osoba musiałaby ponieść, aby uzyskać tę usługę z własnych środków⁷⁶. Należy przez to rozumieć, że korzyść przeliczalna na pieniądzu zawsze jest korzyścią majątkową. Bez znaczenia jest to, w jaki sposób została spożytkowana. Majątkowego charakteru korzyści nie zmienia w szczególności fakt, że służyła ona zaspokojeniu potrzeby ściśle osobistej⁷⁷. Jak definiuje A. Marek, korzyścią osobistą jest świadczenie o charakterze niemajątkowym „mającym znaczenie dla przyjmującego, polepszającym jego sytuację, np. awans zawodowy, przyznanie odznaczenia”⁷⁸.

4) Czyn nieuczciwej konkurencji

Pojęcie czynu nieuczciwej konkurencji należy rozumieć zgodnie z art. 3–17d ustawy z 16.4.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji⁷⁹. Przede wszystkim

⁷¹ Zob. J. Majewski, (w:) A. Zoll, *Kodeks karny*, t. I, 2007, s. 1182.

⁷² Zob. np. W. Dubis, (w:) *Kodeks cywilny. Komentarz*, E. Gniewek (red.), Warszawa 2008, s. 663; K. Kołakowski, (w:) *Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia – zobowiązania, t. I*, (red.) G. Bieniek, Warszawa 2005, s. 209.

⁷³ Zob. O. Górniok, M. Filar, (w:) M. Filar, *Kodeks karny*, 2008, s. 518.

⁷⁴ Zob. M. Kulik, (w:) Mozgawa, *Kodeks karny*, 2006, s. 227.

⁷⁵ P. Daniluk, (w:) *Kodeks karny. Komentarz*, R.A. Stefański (red.), Warszawa 2013, (komentarz do art. 115), Legalis [data dostępu: 22.03.2013 r.], Legalis.

⁷⁶ P. Daniluk, (w:) *Kodeks karny. Komentarz*, R.A. Stefański (red.), op. cit. [data dostępu: 23.03.2013 r.]

⁷⁷ Ibidem.

⁷⁸ A. Marek, *Komentarz do kodeksu karnego. Część ogólna*. Warszawa 1999, s. 204; R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej...*, op. cit., s. 52.

⁷⁹ T.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm., szerzej m.in.: E. Nowińska, E. du Vall, *Komentarz do ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji*, Warszawa 2001; J. Szwaja, *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej*

czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta (art. 3 ust.1 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji)⁸⁰. W szczególności za tego typu czyny uznaje się wprowadzające w błąd oznaczenie przedsiębiorstwa, fałszywe lub oszukańcze oznaczenie pochodzenia geograficznego towarów albo usług, wprowadzające w błąd oznaczenie towarów lub usług, naruszenie tajemnicy przedsiębiorstwa, nakłanianie do rozwiązania lub niewykonania umowy, naśladownictwo produktów, pomawianie lub nieuczciwe zachwalanie, utrudnianie dostępu do rynku, przekupstwo osoby pełniącej funkcję publiczną, a także nieuczciwa lub zakazana reklama, organizowanie systemu sprzedaży lawinowej oraz prowadzenie lub organizowanie działalności w systemie konsorcyjnym (art. 3 ust. 2 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji)⁸¹. Tego typu działanie może, oczywiście, prowadzić do wystąpienia szkody⁸².

5) Szkoda majątkowa

W znamionach czynnościowych przestępstwa przekupstwa menadżerskiego jest mowa alternatywnie o zachowaniach mogących wyrządzić szkodę majątkową jednostce albo zachowaniu stanowiącym czyn nieuczciwej konkurencji lub niedopuszczalnej czynności preferencyjnej na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia (art. 296a § 1). Takie ujęcie powoduje, że wystąpienie szkody w jednostce nie jest konieczne, a chodzi już nawet o sytuację, w której samo zachowanie mogłoby ją wyrządzić⁸³. Oznacza to, że nie jest potrzebny skutek w postaci wyrządzenia szkody, a wystarczającym do realizowania znamion przestępstwa w tym zakresie jest jedynie zachowanie się mogące powodować możliwość wystąpienia szkody. Nie chodzi zatem o tzw. efektywną szkodę⁸⁴. Fakt, czy określone zachowanie mogło wyrządzić szkodę, czy też nie, podlega ocenie przy zastosowaniu kryteriów obiektywnych, a nie subiektywnych sprawy⁸⁵. Przez szkodę majątkową należy rozumieć zarówno efektywną stratę (*damnum emergens*)⁸⁶, jak i utracone

konkurencji. Komentarz, Warszawa 2013, B. Gadek., *Generalna klauzula odpowiedzialności za czyn nieuczciwej konkurencji (art. 3 u.z.n.k.)*, Prace Instytutu Prawa Własności Intelektualnej, Kraków 2003, z. 85.

⁸⁰ Szerzej m.in. J. Szwaja, (w:) M. Kępiński, M. Mozgawa, M. Poźniak-Niedzielska, T. Skoczny, S. Sołtysiński, J. Szwaja, I. Wiśniewska, *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji*, Warszawa 2000.

⁸¹ Szerzej m.in.: E. Nowińska, E. du Vall, *Komentarz do ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji*, Warszawa 2001; B. Gadek, *Generalna klauzula odpowiedzialności za czyn nieuczciwej konkurencji (art. 3 u.z.n.k.)*, Prace Instytutu Prawa Własności Intelektualnej, Kraków 2003, z. 85; R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej...*, op. cit., s. 55–59.

⁸² Zob. m.in.: Szkada w postaci *lucrum cessans* wynika w następstwie popełnienia czynu nieuczciwej konkurencji, Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna, z dnia 11 października 2001 r., II CKN 578/99, OSNC 2002 nr 6, poz. 83, s. 76; OSP 2002 nr 6, poz. 83; PG 2002 nr 6, s. 23; MoP 2002 nr 4, s. 177; Biul. SN 2001 nr 12, s. 10, Legalis.

⁸³ Więcej: M. Kaliński, *Szkoda na mieniu i jej naprawienie*, Warszawa 2008.

⁸⁴ R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej...*, op. cit., s. 54.

⁸⁵ Ibidem.

⁸⁶ Strata to zmniejszenie wartości majątku poszkodowanego, które nastąpiło do chwili zakończenia oddziaływania czynnika szkodzącego, utracone korzyści to zyski, jakie poszkodowany mógłby osiągnąć

korzyści (*lucrum cessans*)⁸⁷. Jak uznał Sąd Najwyższy, szkodą majątkową „jest każdy uszczerbek w majątku poszkodowanego”⁸⁸. Zdaniem SN, musi mieć jednak charakter rzeczowy, nie hipotetyczny, spodziewany lub „odłożony” w czasie⁸⁹.

Znamieniem typu kwalifikowanego biernego łapownictwa gospodarczego z art. 296a § 4 k.k. jest wyrządzenie przez sprawcę znacznej szkody majątkowej. Chodzi tu o taką szkodę, której doznać może zarówno jednostka, z którą związany jest zawodowo sprawca, ale nie tylko. Może to być jakakolwiek inna jednostka. Szkada bowiem jest skutkiem czynu, a nie następstwem – o którym mowa w art. 9 § 3 k.k. – a co za tym idzie musi być objęta zamiarem bezpośrednim albo ewentualnym.

6) Czynność preferencyjna

Czynność preferencyjna polega na bezpodstawnym korzystniejszym potraktowaniu innego podmiotu niż jednostki macierzystej⁹⁰. Warto wyraźnie podkreślić, że dla dokonania przestępstwa nie ma znaczenia, czy sprawca wywiązał się ze świadczenia będącego ekwiwalentem łapówki⁹¹, czy też nie. Co więcej, bez znaczenia dla bytu przestępstwa jest nawet to, czy miał taki zamiar⁹². Jak twierdzi M. Gałązka, ten swoistego rodzaju ekwiwalent stanowi bowiem jedynie „przedmiot porozumienia sprawcy z przekupującą go osobą”⁹³.

2. Strona przedmiotowa przekupstwa czynnego

Przekupstwem gospodarczym czynnym jest udzielenie albo złożenie obietnicy udzielenia korzyści majątkowej lub osobistej pełniącej funkcję kierowniczą w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność gospodarczą lub pozostając z nią

w przyszłości, gdyby oddziaływanie czynnika szkodzącego nie miało miejsca. Zob. też art. 361 k.c. K.c. nie zawiera legalnej definicji pojęcia „szkoda”. Uznaje się jednak, że przez termin „szkada” należy rozumieć różnicę pomiędzy stanem majątku poszkodowanego a stanem, jaki istniałby, gdyby brak było czynnika szkodzącego (tj. np. czynu niedozwolonego lub niewykonania zobowiązania). Z punktu widzenia prawa cywilnego powstanie szkody jest jedną z trzech przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej. Szerzej m.in.: M. Kaliński, *Szkoda na mieniu i jej naprawienie*, Warszawa 2008.

⁸⁷ Na temat „*lucrum cessans*” zob. m.in. Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 4 października 2007 r. V CSK 188/07, „Ustalanie szkody w postaci *lucrum cessans* metodą porównawczą”, Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 26 listopada 2004 r. I CK 300/04 „Szkoda w postaci *lucrum cessans* wynikała w następstwie popełnienia czynu nieuczciwej konkurencji”, a także: wyr. SN z 21.6.2002 r., IV CKN 382/00, MoP 2003, Nr 1, s. 33; wyr. SN z 3.10.1979 r., II CR 304/79, OSNC 1980, Nr 9, poz. 164; wyr. SN z 28.1.1999 r., III CKN 133/98, Legalis; wyr. SN z 28.4.2004 r., III CK 495/02, Legalis, wyr. SN z 24.5.2007 r., II CSK 52/07, Legalis; wyr. SN z 4.2.2005 r., I CK 569/04, Legalis.

⁸⁸ Postanowienie SN Izba Cywilna z dnia 10 grudnia 2010 r. III CNP 48/10, Szkada majątkowa uzasadniająca wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

⁸⁹ Ibidem.

⁹⁰ R. Zawłocki, (w:) A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny*, t. II, s. 1337.

⁹¹ R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej...*, op. cit., s. 53.

⁹² M. Gałązka, (w:) A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 1234.

⁹³ Ibidem.

w stosunku pracy, umowy zlecenia lub umowy o dzieło, udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej w zamian za nadużycie udzielonych mu uprawnień lub niedopełnienie ciężącego na nim obowiązku mogące wyrządzić tej jednostce szkodę majątkową albo stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji lub niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia (296a § 2 k.k.). Bezsporne jest, że łapownictwo czynne ściśle się wiąże z łapownictwem biernym. Warto też odnotować, że obietnica udzielenia korzyści i sama korzyść nie muszą być precyzyjnie określone. Nie musi to być wyrażone w sposób bezpośredni, słowny. Wystarczające jest, jak uznał SN, „uzewnętrznienie zamiaru udzielenia w sposób dorozumiały np. poprzez wykonanie określonego gestu”⁹⁴. Jak zauważa R.A. Stefański, „znamiona czasownikowe zostały określone w sposób alternatywy nierozłącznej”⁹⁵. Oznacza to, że zachowanie sprawcze może polegać albo na złożeniu obietnicy, albo na udzieleniu korzyści majątkowej lub osobistej, albo na złożeniu obietnicy i udzieleniu korzyści.

V. Strona podmiotowa

Przestępstwo łapownictwa menadżerskiego biernego może być popełnione jedynie z winy umyślnej, przy czym, jak zauważa R. Zawłocki, sprawca nie musi mieć woli wywiązania się ze świadczenia będącego ekwiwalentem łapówki⁹⁶. Z tego właśnie powodu nie można wykluczyć po jego stronie zamiaru ewentualnego, którego treść polegałaby na przewidywaniu możliwości, że przyjmowana korzyść bądź jej obietnica jest zapłatą za czyn określony w przepisie art. 296a k.k. i godzeniu się na to. Jak trafnie zauważa M. Gałązka, zamiar ewentualny nie jest jednak możliwy przy realizacji znamienia czasownikowego polegającego na żądaniu⁹⁷. Przestępstwo z art. 296a § 2 k.k. może być popełnione tylko z winy umyślnej. Motywacja zdaje się tu wykluczać zamiar ewentualny⁹⁸. Znamiona czynnościowe określone w art. 296a § 2 k.k., tj. udzielenie oraz obietnica udzielenia korzyści majątkowej lub osobistej, mają takie samo znaczenie jak w art. 229 k.k. Korzyść bądź obietnica jej otrzymania jest udzielana w zamian za ekwiwalent określony w opisie biernego łapownictwa gospodarczego⁹⁹. To wspomniany ekwiwalent jest treścią motywacji sprawcy i należy do strony podmiotowej¹⁰⁰.

⁹⁴ Wyrok SN z dnia 5 listopada 1997 r., V KKN 105/97, OSP 1998, nr 3, poz. 68.

⁹⁵ R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej...*, op. cit., s. 62.

⁹⁶ R. Zawłocki, (w:) A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny*, t. II, s. 1345.

⁹⁷ M. Gałązka, (w:) A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 1234.

⁹⁸ R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji*, s. 63; inaczej P. Kardas, (w:) Marek (red.), *System*, t. 9, s. 510–511; R. Zawłocki, (w:) A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks...*, op. cit., s. 1346.

⁹⁹ M. Gałązka, (w:) A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny...*, op. cit., s. 1235.

¹⁰⁰ Zob. też: A. Wiśniewski, *Strona podmiotowa korupcji w sektorze prywatnym*, (w:) *Korupcja w sektorze prywatnym. Harmonizacja ustawodawstwa karnego w zakresie zwalczania przestępstw finansowych, wyłudzeń i korupcji; oszustwo informatyczne i przestępstwa w Internecie*, Warszawa 2004.

VI. Wypadek mniejszej wagi

O tym, czy zachodzi przewidziany w art. 296a § 3 k.k. wypadek mniejszej wagi, należy rozstrzygać według podobnych kryteriów, co przy łapownictwie (art. 228–229 k.k.). W wypadku mniejszej wagi sprawca czynu podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Jak zauważa B. Stefańska „o uznaniu czynu za wypadek mniejszej wagi decydują okoliczności jego popełnienia w konkretnej sytuacji”¹⁰¹. Bezsporne jest uznanie, że wypadkiem mniejszej wagi są takie okoliczności, jak: niewielka korzyść majątkowa, funkcja o niewielkim stopniu odpowiedzialności, rodzaj czynności, w związku z którą przyjęto korzyść albo jej obietnicę¹⁰². Jak uznał SN, „o zakwalifikowaniu zachowania jako przypadku mniejszej wagi decydować powinny te okoliczności, które zaliczane są do znamion czynu zabronionego”¹⁰³. Zdaniem SA w Krakowie, „kwalifikacja przypadku mniejszej wagi nie wynika jedynie z wartości kwot pieniędzy będących przedmiotem czynności wykonawczych przestępstwa”¹⁰⁴. O zakwalifikowaniu konkretnego czynu za wypadek mniejszej wagi może przesądzić fakt przyjęcia niewielkiej korzyści w okolicznościach sprawiających, że dany czyn charakteryzuje się niewielkim stopniem społecznej szkodliwości¹⁰⁵. Ponadto SN powiedział, że w danej sprawie „przy ocenie, czy zachodzi wypadek mniejszej wagi (...) należy brać pod uwagę przedmiotowo-podmiotowe znamiona czynu, kładąc akcent na elementy, które są charakterystyczne dla danego rodzaju przestępstw”¹⁰⁶. Jak trafnie konkluduje R.A. Stefański, należy zatem uznać, że do wypadków mniejszej wagi w tym kontekście należy zaliczyć takie sytuacje, kiedy przemawia za tym m.in. charakter pełnionej funkcji bądź zajmowanego stanowiska, czy też wyrządzona jednostce szkoda, wysokość przyjętej korzyści majątkowej lub rodzaj korzyści osobistej¹⁰⁷.

VII. Klauzula bezkarności

Ustawa karna w obecnym brzmieniu przewiduje bezkarność dla podmiotu dającego łapówkę (art. 296a § 5 k.k.). Zgodnie z literalnym brzmieniem przepisu nie podlega karze sprawca przestępstwa w sytuacji, gdy korzyść majątkowa lub

¹⁰¹ B. Stefańska, Komentarz do art. 228, (w:) R. Stefański (red). *Kodeks Karny. Komentarz*, Warszawa 2013, Legalis, zob. też szerzej: Wiśniewski P., *Strona podmiotowa korupcji w sektorze prywatnym*, (w:) *Korupcja w sektorze prywatnym. Harmonizacja ustawodawstwa karnego w zakresie zwalczania przestępstw finansowych, wyłudzeń i korupcji; oszustwo informatyczne i przestępstwa w Internecie*, Warszawa 2004.

¹⁰² A. Zoll, (w:) A. Zoll, *Kodeks karny, t. II*, 1999, s. 758; O. Górniok, (w:) A. Wąsek, *Kodeks karny, t. II*, 2006, s. 66.

¹⁰³ Wyr. SN z 26.11.2007 r., II k.k. 79/08, Prok. i Pr. – wkł. 2009, Nr 4, poz. 9.

¹⁰⁴ Wyrok SA w Krakowie z 3.12.1998 r., II AKa 196/98, KZS 1998, Nr 12, poz. 31.

¹⁰⁵ Za: E. Pływaczewski, (w:) *Kodeks Karny. Komentarz*, M. Filar (red.), Warszawa 2010, s. 1065 i cytowana tam literatura.

¹⁰⁶ Wyrok SN z dnia 9 października 1996 r., VKKN 79/96, OSNKW 1997, nr 3–4, poz. 27.

¹⁰⁷ Zob. R.A. Stefański, *Przestępstwo korupcji gospodarczej...*, op. cit., s. 63.

osobista albo ich obietnica zostały przyjęte, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział (art. 296a § 5 k.k.). Takie uregulowanie ma na celu ułatwienie ścigania przestępstwa łapownictwa biernego. W świetle obowiązującego stanu prawnego, w razie spełnienia przesłanek z art. 296a § 5 k.k. sprawa nie podlega karze, co oznacza, że czyn przestaje być czynem karalnym, co, idąc dalej, oznacza, że czyn nie już uznawany za przestępstwo. Z punktu widzenia procesowego oznacza to konieczność umorzenia wszczętego postępowania lub jeżeli nie zostało jeszcze wszczęte, odmowy wszczęcia (art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k.). Z punktu widzenia materialnoprawnego oznacza uchylenie karalności. Bezkarność jest uzależniona od wystąpienia łącznie trzech elementów, a mianowicie: przyjęcie korzyści (lub jej obietnicy), zawiadomienie przez sprawcę o tym fakcie odpowiednich organów, jak również ujawnienie wszelkich istotnych okoliczności przestępstwa. Fakt przyjęcia korzyści jest elementem koniecznym, ponieważ w przeciwnym przypadku mogłoby to prowadzić do składania fałszywych oskarżeń np. ze strony niezadowolonych klientów, petentów, pracowników, pacjentów. Takie rozwiązanie należy zatem uznać za racjonalne.

Podsumowanie

Przepisy Rozdziału XXXVI obecnie obowiązującego kodeksu karnego z 1997 r. mają za zadanie chronić prawidłowość funkcjonowania obrotu gospodarczego. Jako że zjawisko korupcji, co nie ulega wątpliwości, godzi nie tylko w prawidłowe działanie organów administracji publicznej czy też sądów, lecz także odnosząc się do zachowań w ramach podmiotów niepublicznych, ustawodawca nie mógł pozostać obojętny. Artykuł 296a k.k. penalizuje dwa zasadnicze typy zachowań – czynną i bierną korupcję w sektorze prywatnym. Nie ulega wątpliwości, że łapownictwo czynne jest ściśle powiązane z łapownictwem biernym. Zachowanie przestępne przekupstwa biernego polega na przyjęciu korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy w zamian za nadużycie udzielonych uprawnień lub niedopełnienie ciążącego obowiązku mogące wyrządzić tej jednostce szkodę majątkową albo stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji lub niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia. Przestępstwo łapownictwa menadżerskiego biernego może być popełnione jedynie z winy umyślnej. Jest zaliczane do przestępstw indywidualnych właściwych (*delictum proprium*). Jego podmiotem może być wyłącznie osoba spełniająca kryteria określone w omawianym przepisie. Przekupstwo menadżerskie może występować zarówno w typie podstawowym (§ 1 i 2), jak i w wypadku mniejszej wagi (§ 3 w zw. z § 1 i 2). Forma czynna występuje również w typie kwalifikowanym (§ 4). *Ratio legis* omawianego artykułu jest wyeliminowanie niepożądanych zachowań korupcyjnych z obrotu gospodarczego.

Bibliografia

Literatura

- Bojarski J., Bojarski M., Filar M., Filipkowski W., Górniok O., Hofmański P., Kalitowski M., Kulik M., Paprzycki L.K., Pływaczewski E., Radecki W., Sienkiewicz Z., Siwik Z., Stefański R.A., Tyszkiewicz L., Wąsek A., Wilk L., *Kodeks karny. Komentarz*, M. Filar (red.), Warszawa 2012.
- Bojarski J., *Korupcja w prawie karnym*, GS 2000, Nr 2.
- Bojarski J., Oczkowski T., *Penalizacja korupcji gospodarczej w polskim prawie karnym*, Prok. i Pr. 2004, Nr 4.
- Bojarski J., Rajtar M., *Korupcja w prywatnej przedsiębiorczości*, GP 2000, Nr 55.
- Bożek M., *Charakter zadań Centralnego Biura Antykorupcyjnego w świetle ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym*, (w:) *Zwalczanie przestępczości korupcyjnej w Polsce*, Z. Bielecki, J. Szafranski (red.), Szczytno 2007.
- Budyn-Kulik M., Kozłowska-Kalisz P., Kulik M., Mozgawa M., *Prawo karne materialne. Część ogólna*, M. Mozgawa (red.), Warszawa 2007.
- Daszkiewicz K., *Korupcja w świetle przepisów kodeksu karnego z dnia 6 czerwca 1997 r.*, (w:) *Nowa kodyfikacja karna, Krótkie komentarze*, Warszawa 1998, z. 3.
- Daszkiewicz K., *Przywileje dla skorumpowanych*, Rzeczp. 2000, Nr 114.
- Decyzja ramowa Rady 2003/568/WSiSW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie zwalczania korupcji w sektorze prywatnym*.
- Dobrowolski Z., *Korupcja w życiu publicznym*, Zielona Góra 2001.
- Dudek D., *Korupcja, prawo karne i konstytucja*, (w:) *Hominum causa omne ius constitutionis jest*. Księga jubileuszowa ku czci Prof. A. Grześkowiak, red. i wstęp A. Dębiński, M. Gałązka, R.G. Hałas, K. Wiak, Lublin 2006.
- Filar M. (red.), *Kodeks Karny. Komentarz*, Warszawa 2010.
- Gadek B., *Generalna klauzula odpowiedzialności za czyn nieuczciwej konkurencji (art. 3 u.z.n.k.)*, Prace Instytutu Prawa Własności Intelektualnej, Kraków 2003, z. 85.
- Góral R., *Łapownictwo w świetle kodeksu karnego*, Wspólnota 2000, Nr 16.
- Górniok O., *Odpowiedzialność karna menadżerów*, Toruń 2004.
- Górniok O., „Działalność gospodarcza” jako znamię przestępstwa korupcji gospodarczej, PS 2006, Nr 10.
- Górniok O., *O korupcji gospodarczej i niektórych sposobach jej zwalczania*, PUG 1995, Nr 2–3.
- Górniok O., *O korupcji gospodarczej w warunkach gospodarki rynkowej. Cz. 1. Pojęcie, przejawy i uwarunkowania*, Prawo Naukowe Uniwersytetu Śląskiego Problemy Prawa Karnego 1995, Nr 21.
- Górniok O., *Prawo karne gospodarcze. Komentarz*, Toruń 1997.
- Górniok O., *Przestępczość gospodarcza i jej zwalczanie*, Warszawa 1994.
- Iwański M., *Nowa postać łapownictwa gospodarczego (po nowelizacji art. 296a § 1 k.k.)*, PiP 2009, Nr 10.

- Jaroach W., *Prawne aspekty przestępstw korupcyjnych w sferze gospodarczej*, PUG 2003, Nr 4.
- Jędrzejewska A., *Istota spółki cywilnej jako podmiotu gospodarczego*, PPH 1993, Nr 5.
- Jędrzejewska A., *Podmiotowość prawna spółki cywilnej będącej podmiotem gospodarczym*, PPH 1993, Nr 7.
- Kaliński M., *Szkoda na mieniu i jej naprawienie*, Warszawa 2008.
- Kardas P., Zoll A., Bogdan G., Ćwiakalski Z., Majewski J., Raglewski J., Szewczyk M., Wróbel W., *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1–116 Kodeksu karnego, t. I*, Warszawa 2007.
- Kardas P., *Odpowiedzialność karna za łapownictwo (rozważania na tle projektowanych nowelizacji kodeksu karnego)*, PS 2002, Nr 7–8.
- Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji z dnia 31 października 2003 r.*, Dz.U. 2007 Nr 84, poz. 563.
- Łajtar M., Bojarski J., *Korupcja w prywatnej przedsiębiorczości*, GP 2000, Nr 55.
- Łajtar M., *Korupcja to nie tylko łapownictwo*, PG 2001, Nr 30.
- Marek A., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2006.
- Markowski J., *Korupcja w obszarze działalności samorządu terytorialnego*, (w:) *Zwalczanie przestępczości korupcyjnej w Polsce*, Z. Bielecki, J. Szafrąński (red.), Szczytno 2007.
- Mądrzejewski W., *Korupcja w działalności zorganizowanych struktur przestępczych*, (w:) E.W. Pływaczewski (red.), *Przestępczość zorganizowana. Świadek koronny. Terroryzm. W ujęciu praktycznym*, Kraków 2005.
- Mądrzejewski W., *Środowiska zagrożone korupcją ze stron grup przestępczych*, Przegl. Pol. 2007, Nr 1.
- Mądrzejewski W., *Środowiska zagrożone korupcją ze strony grup przestępczych*, (w:) *Zwalczanie przestępczości korupcyjnej w Polsce*, Z. Bielecki, J. Szafrąński (red.), Szczytno 2007.
- Melezini M., Sakowicz A., *Nowe regulacje antykorupcyjne a standardy międzynarodowe*, (w:) *Zmiany w polskim prawie karnym po wejściu w życie kodeksu karnego z 1997 r.*, T. Bojarski, K. Nazar, A. Nowosad, M. Szwarczyk (red.), Lublin 2006.
- Melezini M., Sakowicz A., *Nowe regulacje antykorupcyjne a standardy międzynarodowe*, (w:) *Zmiany w polskim prawie po wejściu w życie Kodeksu karnego z 1997 r.*, T. Bojarski, K. Nazar, A. Nowosad, M. Szwarczyk (red.), Lublin 2006.
- Mik B., *Nowela antykorupcyjna z 13.6.2003 r.*, Wprowadzenie, Kraków 2003.
- Mik B., *Nowela antykorupcyjna z dnia 13 czerwca 2003 r.*, Kraków 2003.
- Nowak C., *Nowe instrumenty prawa międzynarodowego w walce z korupcją a prawo polskie*, PiP 2004, Nr 3.
- Nowak C., *Harmonizacja prawa polskiego z prawem Unii Europejskiej w zakresie korupcji – ujęcie teoretyczne*, (w:) *Współpraca sądowa w sprawach cywilnych i karnych*, W. Czaplński, A. Wróbel (red.), Warszawa 2007.
- Nowak C., *Korupcja w polskim prawie karnym na tle uregulowań międzynarodowych*, Warszawa 2008.

- Nowak C., *Nowe instrumenty prawa międzynarodowego w walce z korupcją a prawo polskie*, PiP 2004, Nr 2.
- Nowak C., *Zakres odpowiedzialności za czyny korupcyjne w prawie polskim a zobowiązania międzynarodowe*, PiP 2007, Nr 9.
- Nowińska E., du Vall E., *Komentarz do ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji*, Warszawa 2001.
- Paprzycki L.K., *Korupcja w sektorze prywatnym – w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego*, (w:) *Korupcja w sektorze prywatnym – standardy międzynarodowego a prawo polskie*, (w:) *Korupcja w sektorze prywatnym. Harmonizacja ustawodawstwa karnego w zakresie zwalczania przestępstw finansowych, wyludzeń i korupcji; oszustwo informatyczne i przestępstwa w Internecie*, J.C. Ferre Olive (red.), Warszawa 2004.
- Popławski H., Surkont M., *Podmioty łapownictwa*, NP 1971, Nr 6.
- Potulski J., *Korupcja w sektorze prywatnym*, (w:) M. Świątkowska-Rektorek (red.), *Czwarta krajowa konferencja biegłych sądowych*, Częstochowa 2006.
- Raglewski J., *Odpowiedzialność za korupcję gospodarczą (art. 296a k.k.)*, Pr. Sp. 2005, Nr 6.
- Raglewski M., *Odpowiedzialność karna za korupcję gospodarczą (art. 296a k.k.)*, Prawo Spółek 2005, Nr 6.
- Skorupka J., *Przestępstwo korupcji gospodarczej*, Pal. 2005, Nr 5–6.
- Skorupka J., *Typy przestępstw korupcyjnych po noweli kodeksu karnego z 13.6.2003 r.*, (w:) L. Bogunia (red.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, t. XV, Wrocław 2004.
- Stefański R.A., *Przestępstwo korupcji gospodarczej (art. 296a)*, Prok. i Pr. 2004, Nr 3.
- Stefański R.A. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2013, Legalis (niepubl.).
- Surkont M., *Łapownictwo*, Sopot 1999.
- Szwaja J., *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz*, Warszawa 2013.
- Szwaja J., (w:) M. Kępiński, M. Mozgawa, M. Poźniak-Niedzielska, T. Skoczny, S. Sołtysiński, J. Szwaja, I. Wiśniewska, *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji*, Warszawa 2000.
- Waszczyński J., *O korzyści majątkowej w prawie karnym*, PiP 1981, Nr 1.
- Wąsek A., Zawłocki R., *Komentarz k.k., t. II*, 2010.
- Wiatrowski P., *Łapownictwo czynne i warunki niekaralności jego sprawcy w kodeksie karnym*, Prok. i Pr. 2008, Nr 7–8.
- Wiatrowski P., *Odpowiedzialność za współdziałanie przy przestępstwach korupcyjnych*, PS 2009, Nr 9.
- Wiatrowski P., *Pojęcie korzyści majątkowej i osobistej w kontekście znamion przestępstwa łapownictwa*, PS 2007, Nr 7–8.
- Wiśniewski P., *Strona podmiotowa korupcji w sektorze prywatnym*, (w:) *Korupcja w sektorze prywatnym. Harmonizacja ustawodawstwa karnego w zakresie zwalczania przestępstw finansowych, wyludzeń i korupcji; oszustwo informatyczne i przestępstwa w Internecie*, Warszawa 2004.

Zaczek P., *Przestępstwo przekupstwa menadżerskiego art. 296a k.k.* (cz. 1), Fiskus 2007, Nr 7.

Zaczek P., *Przestępstwo przekupstwa menadżerskiego art. 296a k.k.* (cz. 2), Fiskus 2007.

Akty prawne

Ustawa o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, z dnia 9 czerwca 2006 r., Dz.U. Nr 104, poz. 708, t.j. z dnia 21 maja 2012 r. Dz.U. z 2012 r., poz. 621.

Ustawa o ratyfikacji Cywilnoprawnej Konwencji o korupcji, z dnia 28 lutego 2002 r., Dz.U. Nr 41, poz. 359.

Ustawa o ratyfikacji Prawnokarnej konwencji o korupcji, sporządzonej w Strasburgu dnia 27 stycznia 1999 r. z dnia 5 czerwca 2002 r., Dz.U. Nr 126, poz. 1066.

Prawnokarna konwencja o korupcji z dnia 27 stycznia 1999 r., Dz.U. 2005 Nr 29, poz. 249.

Orzecznictwo

Postanowienie SN – Izba Cywilna 10.12.2010 r. III CNP 48/10, Szkada majątkowa uzasadniająca wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Uchwała SN z dnia 30 stycznia 1980 r. – VII KZP 41/78, OSNKW 1980, nr 3, poz. 24 z glosą K. Daszkiewicz, NP 1980, nr 11–12, s. 213 i nast.

Wyrok SA w Krakowie z 3.12.1998 r., II AKa 196/98, KZS 1998, Nr 12, poz. 31.

Wyrok SA w Łodzi z 30.12.1998 r., II AKa 240/98, niepubl.

Wyrok SA w Łodzi z dnia 30 grudnia 1998 r. – II AKa 240/98, Biuletyn Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi 1999, nr 8, s. 3, wyr. SA w Warszawie z 8.4.2005 r., II AKA 74/05, OSA 2005, Nr 10, poz. 71.

Wyrok SN – Izba Cywilna z 26.11.2004 r. I CK 300/04, Szkada w postaci lucrum cessans wynikała w następstwie popełnienia czynu nieuczciwej konkurencji, Biul. SN 2005 nr 3, Legalis.

Wyrok SN – Izba Cywilna z 11.10.2001 r. II CKN 578/9, OSNC 2002 nr 6, poz. 83, str. 76, OSP 2002 nr 6, poz. 83, PG 2002 nr 6, str. 23, MoP 2002 nr 4, str. 177, Biul. SN 2001 nr 12, str. 10, Legalis, Szkada w postaci lucrum cessans wynikała w następstwie popełnienia czynu nieuczciwej konkurencji.

Wyrok SN – Izba Cywilna z 4.10. 2007 r. V CSK 188/07, Ustalanie szkody w postaci lucrum cessans metodą porównawczą, Legalis.

Wyrok SN – Izba Karna, z 7.11.2005 r. V k.k. 108/05, Szkada majątkowa spowodowana nadużyciem zaufania w obrocie gospodarczym, OSNwSK 2005 nr 1, poz. 2000, KZS 2006 nr 12, poz. 13, Legalis.

Wyrok SN z 19.3.2008 r., V k.k. 363/07, Prok. i Pr. – wkł. 2008, Nr 9, poz. 7.

Wyrok SN z 21.6.2002 r., IV CKN 382/00, MoP 2003, Nr 1, s. 33.

3/2013

- Wyrok SN z 24.5.2007 r., II CSK 52/07, Legalis.
Wyrok SN z 26.11.2007 r., II KK 79/08, Prok. i Pr. – wkł. 2009, Nr 4, poz. 9.
Wyrok SN z 28.1.1999 r., III CKN 133/98, Legalis.
Wyrok SN z 28.4.2004 r., III CK 495/02, Legalis.
Wyrok SN z 3.10.1979 r., II CR 304/79, OSNC 1980, Nr 9, poz. 164.
Wyrok SN z 4.2.2005 r., I CK 569/04, Legalis.
Wyrok SN z 5.11.1997 r., V KKN 105/97, OSP 1998, nr 3, poz. 68.
Wyrok SN z 9.10.1996 r., VKKN 79/96, OSNKW 1997, nr 3–4, poz. 27.

STRESZCZENIE

Artykuł omawia wszystkie typy przekupstwa menadżerskiego, do których zalicza: typ podstawowy gospodarczego przekupstwa biernego (art. 296a § 1), typ podstawowy gospodarczego przekupstwa czynnego (art. 296a § 2), typ podstawowy gospodarczego przekupstwa czynnego (art. 296a § 3) oraz typ kwalifikowany gospodarczego oszustwa biernego (art. 296a § 4), zawierający podstawę zastosowania łagodniejszego wymiaru kary przyjmującą postać wypadku mniejszej wagi (w relacji do typu podstawowego przekupstwa gospodarczego biernego – § 1), jak również zawartą w art. 296a § 5 k.k. klauzulę bezkarności.

SUMMARY

The article discusses all types of managerial bribery, i.e.: basic passive economic bribery (Article 296a § 1), basic active economic bribery (Article 296a § 2), basic type of active economic bribery (Article 296a § 3) and the qualified type of passive economic fraud (Article 296a § 4), having grounds for the use of a less strict penalty as for a minor criminal act (in comparison with the basic type of passive economic bribery – § 1) as well as the clause of impunity contained in Article 296a § 5 of the Penal Code.

RÉSUMÉ

L'article présente tous les types de corruption de manager, comme exemple: type principal de la corruption économique passive (art. 296a § 1), type principal de la corruption économique active (art. 296a § 2), type principal de la corruption active (art. 296a § 3) et type qualifié de la fraude économique passive (art. 296a § 4), avec la possibilité d'application la punition plus légère pour les cas moins important (par rapport au type principal de corruption économique passive – § 1) ainsi que la clause d'impunité d'après l'art. 296a § 5 du code pénal.

РЕЗЮМЕ

Статья рассматривает все типы управленческой коррупции, к которым относятся: базовый экономического пассивного взяточничества (ст. 296а § 1), базовый экономического активного взяточничества (ст. 296а § 2), базовый тип экономического активного взяточничества (ст. 296а § 3), а также квалифицированный тип экономического пассивного мошенничества (ст. 296а § 4), содержащий базовое применение смягчённого наказания, принимающий форму несчастного случая, не повлёкшего за собой тяжких последствий (в отношении к типу базового экономического взяточничества – § 1), также как и содержащуюся в ст. 296а § 5 УК оговорку об отсутствии наказания.